

НА МІЖНАРОДНОМУ "КРУГЛОМУ СТОЛІ", В КАРПАТСЬКОМУ БІОСФЕРНОМУ ЗАПОВІДНИКУ, РОЗГЛЯНУЛИ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

3 жовтня 2024 року, в місті Рахові, на базі Карпатського біосферного заповідника, проведено засідання Міжнародного "круглого столу" "Еколого-правові, науково-освітні та транскордонні аспекти впровадження Карпатської конвенції та Протоколів до неї".

Організаторами зібрання, за фінансової підтримки Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної військової адміністрації були: Карпатський біосферний заповідник Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Закарпатська обласна військова адміністрація, Інститут екології Карпат НАН України та Київський університет права НАН України.

Засідання круглого столу, проведено в умовах жорстокої агресії росії проти українського народу та присвячено 25-річчю міжнародної науково-практичної конференції «Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку», яка пройшла у рамках міжнародного проекту «Створення передумов для екологічно зорієнтованого сталого розвитку гірських населених пунктів Рахівського району Закарпатської області» (13-15 жовтня 1998 р., м. Рахів), і яка, за ініціативою адміністрації Карпатського біосферного заповідника (який був організатором цієї конференції та ініціатором згаданого проекту), прийняла історичне рішення, рекомендувати: «З метою створення міжнародного правового поля в галузі збереження природи та соціально-економічного розвитку країн Карпатського регіону, урядам цих країн розробити і прийняти Карпатську конвенцію».

На підставі, цих наукових рекомендацій, зусиллями українського уряду Польща, Румунія, Сербія і Чорногорія, Словаччина, Угорщина, Україна та Чехія на 5-й Пан'європейській конференції Міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» (2003 р.) у Києві підписали Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат.

.А згодом країни-сторони Конвенції підписали Протоколи до неї: «Про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття» (2009 р.), «Про стале управління лісами» (2012 р.) та «Про сталий туризм» (2017 р.), «Про сталий транспорт» (2016) та «Про сталий розвиток сільського господарства та сільської місцевості» (2020), які також ратифіковані законами України і є обов'язковими для виконання.

Крім того, на сесіях Конференції Сторін Карпатської конвенції ухвалено: Стратегічний план дій для Карпатського регіону, Стратегічний план дій на виконання Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття, Карпатська мережа природоохоронних територій – Середньострокова стратегія, Стратегічний порядок денний щодо адаптації до зміни клімату, Стратегія розвитку сталого туризму в Карпатах, Стратегічний план дій на виконання Протоколу про стале управління лісами, Міжнародний план дій із збереження великих хижих тварин та забезпечення екокоридорів для них у Карпатах, Спільний стратегічний план дій на 2021-2026 роки щодо імплементації Протоколу про сталий транспорт, Довгострокове бачення до 2030 року щодо боротьби зі зміною клімату в Карпатах.

І таким чином, основною метою Конвенції, яка діє вже понад 20 років, є проведення сторонами всебічної політики та співпраці для охорони та сталого розвитку Карпат для поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік та громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини. Одним з засобів для досягнення цієї мети є транскордонна співпраця.

Але, Карпатська конвенція наголошує на виключному екологічному значенні Карпат, розташованих у центрі Європейського континенту, і її лейтмотивом є проведення збалансованої політики та співробітництва щодо охорони та невиснажливого розвитку Карпат; поліпшення якості життя людей, посилення місцевого економічного розвитку та значення громад; забезпечення збереження та відтворення унікальних, рідкісних і типових

природних комплексів та об'єктів Карпат, які мають природоохоронне, естетичне, наукове, освітнє, рекреаційне та інше значення; попередження негативного антропогенного впливу на гірські екосистеми; підтримка спільної політики країн регіону щодо екологічно збалансованого розвитку.

В роботі "круглого столу", в офлайн та онлайн режимах, взяли участь біля 80 представників органів державної влади та місцевого самоврядування, наукових, природоохоронних інституцій та громадянського суспільства з України, Австрії, Польщі, Словаччини та Румунії.

Вагомості кругому столу додала участь у його роботі, голови Секретаріату Карпатської конвенції Гараральда Егерера.

Засідання круглого столу відкрив перший заступник голови Рахівської районної військової адміністрації Віктор Турок. А вітальні промови виголосили Микола Рибак - директор Карпатського біосферного заповідника, Юрій Бошицький - ректор Київського університету права НАН України та Діана Бабинець - голова Рахівської районної ради.

З доповідями виступили та представили матеріали Гаральд Егерер - голова Секретаріату Карпатської конвенції із Австрії (Роль Карпатської конвенції в поглибленні євроінтеграційних процесів. Місце та роль України), Федір Гамор - заступник директора Карпатського біосферного заповідника з наукової роботи, доктор біологічних наук, професор (Щодо активізації еколого-правової, науково-освітньої роботи та транскордонної співпраці як важливої складової впровадження Карпатської конвенції та Протоколів до неї), Іван Кайло - проректор Київського університету права Національної академії наук України, доктор юридичних наук (Карпатська конвенція і Протоколи до неї як важливі юридично-правові механізми для поглиблення транскордонної співпраці в збереженні та сталому розвитку Карпатського регіону), Вільям Піхлер - професор, доктор, декан факультету лісового господарства Зволеньського технічного університету із Словаччини (Деякі аспекти впровадження Карпатської конвенції в Словаччині), Софія Шутяк - заступниця голови Комітету з аграрного, земельного та довкілевого права Національної асоціації адвокатів України, старша проєктна менеджерка реформи управління відходів Команди підтримки відновлення та реформи при Міндовкіллі України (Аналіз стану виконання Україною Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. Виклики та перспективи), Олександр Кагало - завідуючий відділом охорони природних екосистем Інституту екології Карпат Національної академії наук України, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник (Виклики війни в контексті Карпатської конвенції), Станіслав Кухарчик - доктор, заступник директора Бещадського національного парку із Польщі («Чи можуть біосферні резервати сприяти досягненню цілей Карпатської конвенції?»), Маріанна Готра - начальниця управління туризму та курортів Закарпатської обласної військової адміністрації (Організаційно-управлінська взаємодія державних і недержавних інституцій Закарпатської області в контексті реалізації Карпатської конвенції), Володимир Коржов - перший заступник директора Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник (Роль Карпатської конвенції в забезпеченні сталого розвитку лісового сектору Українських Карпат), Віктор Клід - завідуючий кафедри лісового та аграрного менеджменту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, кандидат біологічних наук, доцент (Роль вузівської науки та освіти в популяризації та впровадженні Карпатської конвенції), Алла Ковальчук - професор кафедри міжнародного права та інших галузевих правових дисциплін Київського університету права Національної академії наук України, доктор юридичних наук, професор (Динаміка кримінальних правопорушень у сфері охорони довкілля України), Володимир Касюхнич - начальник відділу лісового господарства Департаменту лісового господарства Державного підприємства «Ліси України», кандидат економічних наук та Павло Ванджурак - заступник директора Карпатського лісового офісу Державного підприємства «Ліси України».(«Деякі практичні аспекти ведення лісового господарства в Українських Карпатах в контексті реалізації

Протоколу про стале управління лісами до Карпатської конвенції (на прикладі Закарпатської області)», Васіле Куреляк, кандидат географічних наук, доктор, член наукової ради природного парку «Гори Марамуреш», голова асоціації українських вчителів Румунії із Румунії (Про деякі проблеми збереження природної та культурної спадщини на Мараморошині, у контексті Карпатської конвенції), Ярослав Довганич - завідувач зоологічної лабораторії Карпатського біосферного заповідника (Щодо реалізації Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат в Україні) та інші.

На засіданні проведено цікаву дискусію, висловлено багато цінних думок та пропозицій.

Так, Гаральд Егерер анонсував проект створення Карпатського природного парку миру на кордоні України і Румунії під егідою секретаріату Карпатської конвенції, Віктор Клід запропонував розглядати Карпатську конвенцію як інструмент повоєнного відновлення української частини Карпатського регіону, депутатка Закарпатської обласної ради, голова Великобичківського господарського товариства ВГСМ Ірина Мацепура слушно зауважила, що «Конвенція потребує не лиш розробки відповідних Стратегій, але і детального довготермінового фінансування. Інакше кожне завдання буде залишатися лише добрим побажанням», Олександр Кагало, Володимир Коржов, Софія Шутяк особливо наголосили на необхідності практичного втілення положень Конвенції та Протоколів до неї на місцях.

В цьому контексті Федір Гамор, із стурбованістю говорив про проблеми, які виникають через ігнорування постулатів Карпатської конвенції та протоколів до неї.

Так, надмірна централізація лісового управління, створення ДП «Ліси України» та будівництво гігантського деревообробного підприємства у селищі Батьово, що на Закарпатті, із щорічною переробкою майже одного мільйона кубічних метрів деревини, - може призвести до наросування лісозаготівель у горах та знищення малих деревообробних підприємств, зменшення робочих місць й занепаду соціально-економічного розвитку у високогірних районах.

А створена, в останні роки, корупційна система лісокористування та ціноутворення на лісопродукцію, яка призвела до того, що для придбання, до прикладу, громадянами, які живуть буквально у лісі, при нинішніх мінімальних пенсіях і заробітних платах, ціна однієї машини паливних дров (орієнтовно 6-8 кубічних метрів), доходить до двадцяти тисяч гривень.

Тому на нашу думку, модель лісокористування у гірських регіонах (особливо в населених пунктах, які розташовані в зоні діяльності природоохоронних територій), має передбачати, насамперед забезпечення населення, за соціально та економічно доступними цінами, у паливних дровах та будівельній деревині, а вже потім за ринковими принципами реалізовуватись для бізнесу та на експорт.

Чималі загрози для збереження унікальних гірських екосистем та ландшафтів в Українських Карпатах, згортання сільського зеленого та екологічного туризму може призвести й будівництво гірськолижного мега-курорту на Свидовці, вітряків на Боржавських полонинах та інших високогірних мальовничих масивах тощо.

У цьому контексті показовим може бути ще один приклад ігнорування норм Карпатської конвенції.

Так, Конвенція зобов'язує країни-підписанти проводити політику планування сталого розвитку транспорту та інфраструктури, з урахуванням особливостей гірського довкілля, необхідності охорони вразливих територій, зокрема регіонів, багатих на біорізноманіття; територій, на яких знаходяться міграційні шляхи, або тих, що мають міжнародне значення; охорону біологічного різноманіття та ландшафтів; а також тих територій, що мають особливе значення для туризму.

Ідеться, що «сторони співпрацюють щодо розробки сталої транспортної політики, яка забезпечує переваги мобільності і доступу в Карпатах, водночас зменшуючи негативний вплив на здоров'я людей, ландшафти, рослини, тварин та їхні середовища існування».

Так от, у супереч цим постулатам, рішенням Президента та Уряду України із питань збереження букових пралісів як об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і сталою розвитку регіону їхнього розташування, у яких для поглиблення співпраці між українськими прикордонними громадами й сприянню екотуризму, було чітко визначено завдання і терміни, відновлення зруйнованого автомобільного моста через річку Тиса та створення необхідної прикордонної інфраструктури на українсько-румунському державному кордоні у селі Ділове Рахівського району Закарпатської області. Але виконання цього рішення чомусь було проігноровано, а натомість вирішено збудувати великий, чотирирядний промисловий транспортний міст через Тису у Білій Церкві. І в такий спосіб спрямувати міжнародні європейські автомобільні транспортні потоки, через Яблунецький перевал до країн Євросоюзу і назад.

При відсутності можливостей будувати в гірських ущелинах об'їзних доріг, запуск великовантажних транспортних потоків просто «розчавлять» центральні частини густо заселених міст та сіл (Яремче, Микуличин, Татарів, Ясіня, Кваси, Рахів, Ділове, Великий Бичків та інших), призведуть до значного забруднення повітря вихлопними газами, руйнації вулиць та доріг, втрати туристичної привабливості та комфортних умов для проживання людей, не говорячи уже про значні ризики для диких тварин, для яких будуть перекриті міграційні шляхи тощо.

А від цих транспортних потоків, місцеві громади не будуть мати ніяких економічних вигод, крім проблем.

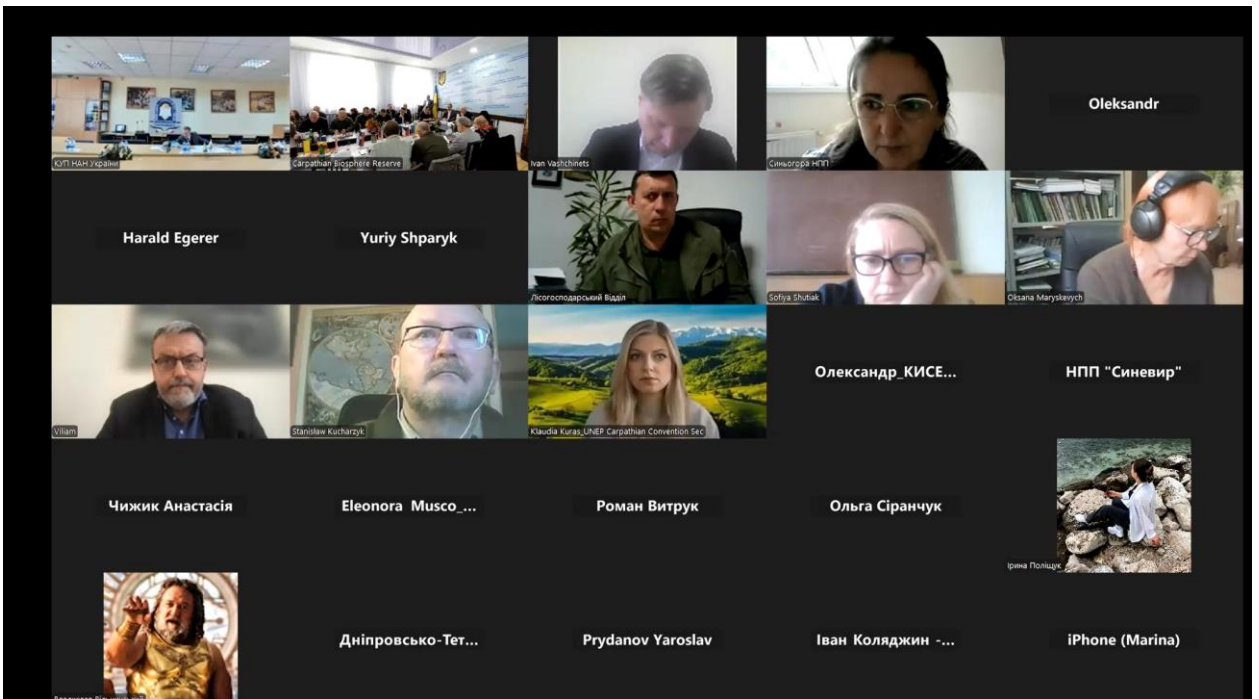
Крім того, викинувши на вітер під час війни, 155 мільйонів гривень із Державного бюджету України, на реконструкцію залізничної колії на дистанції Рахів - державний кордон із Румунією, заблоковано проект відновлення руху залізничних перевезень до країн Євросоюзу. А якраз розвиток залізничного транспорту у Карпатах є найменш екологічно шкідливим та найбільше відповідає вимогам Карпатської конвенції.

За результатами роботи «круглого столу», передбачається публікація окремою книгою Збірника-довідника його доповідей та повідомлень, рекомендацій та чинних нормативно-правових та інших довідкових матеріалів, що стосуються історії прийняття та реалізації Карпатської конвенції.

Федір Гамор,
заступник директора Карпатського біосферного заповідника,
Професор

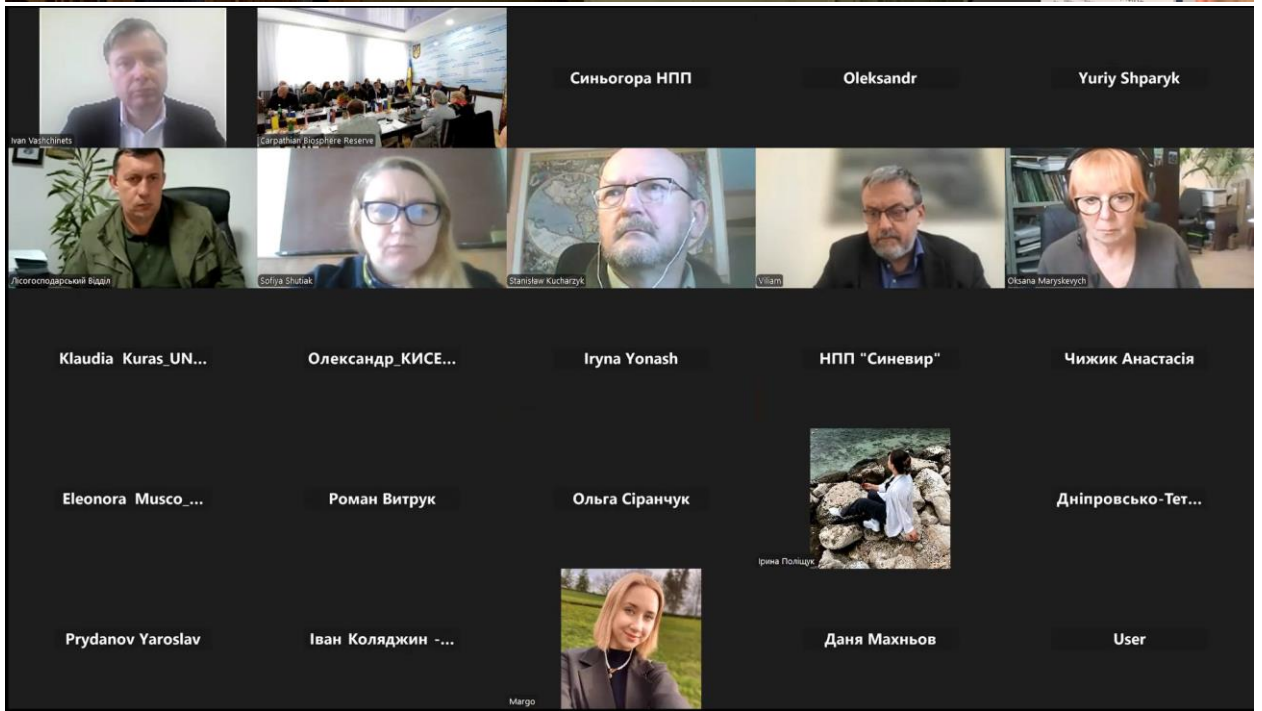
03.10.2024 р.













The role of the Carpathian Convention in deepening European integration processes: Place and role of Ukraine

International Round-Table Meeting | Rakhiv, Ukraine | 3 October 2024

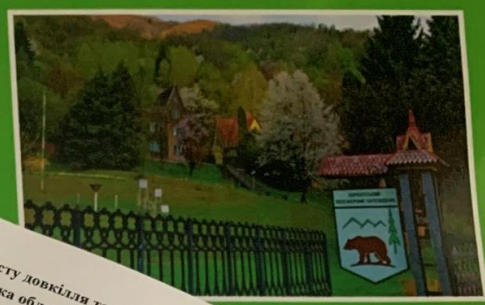
Harald Egerer | UNEP Vienna Programme Office - Secretariat of the Carpathian Convention





РОЛЬ БІОСФЕРНИХ
(РЕЗЕРВАТІВ)
ПРИРОДООХОРОНИ
ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
СТАЛІ

Міжнародна
(Україна, ...)



зацій
ності
фонду

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Закарпатська обласна військова адміністрація
Карпатський біосферний заповідник
Інститут екології Карпат НАН України
Київський університет права НАН України



ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ, НАУКОВО-ОСВІТНІ
ТА ТРАНСКОРДОННІ АСПЕКТИ
ВПРОВАДЖЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ
КОНВЕНЦІЇ ТА ПРОТОКОЛІВ ДО НЕЇ

ПРОГРАМА
МІЖНАРОДНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

Україна, м. Рахів, 3 жовтня 2024 року



ЗБІРНИК
наукових матеріалів та рекомендацій
із питань вдосконалення діяльності

ЗБІРНИК
наукових матеріалів
із питань вдосконалення
установ природно-заповідної справи
в Карпатському національному заповіднику

